

УДК 657:346.7

Марчук У.О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки
Вінницького національного аграрного університету

Немеш Г.С.

студентка факультету обліку та аудиту
Вінницького національного аграрного університету

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЗМІН ЗАКОНОДАВСТВА

SIMPLIFIED TAXATION SYSTEM AND ACCOUNTING CHANGES IN THE LAW

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто сутність та історичні аспекти формування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в Україні. Проаналізовано напрями урядової програми реформування спрощеної системи оподаткування в рамках податкової реформи 2016 р. Дано оцінку наслідкам реформування спрощеної системи оподаткування.

Ключові слова: спрощена система оподаткування, єдиний податок, малий бізнес, спрощена форма обліку.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены сущность и исторические аспекты формирования упрощенной системы налогообложения, учета и отчетности в Украине. Проанализированы направления правительственной программы реформирования упрощенной системы налогообложения в рамках налоговой реформы 2016 г. Дана оценка последствиям реформирования упрощенной системы налогообложения.

Ключевые слова: упрощенная система налогообложения, единый налог, малый бизнес, упрощенная форма учета.

ANNOTATION

In the article the essence and historical aspects of the simplified system of taxation, accounting and reporting in Ukraine. Analyzed areas of the program of reforming the simplified system of taxation under the Tax Reform 2016. The estimate of the consequences of reform simplified tax system

Keywords: simplified tax, single tax, small business, simplified form of accounting.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки України малий бізнес потребує розширення, оскільки діє на всі сторони суспільного життя та може швидко реагувати на різні зміни, що відбуваються в ринковій економіці. Одним із ключових чинників, що забезпечує стабільний розвиток суб'єктів малого підприємництва, є податкове стимулювання. Спрощення документування та низький рівень податків зумовили значну зацікавленість у діяльності саме на спрощеній системі оподаткування. Вона передбачає спрощення ведення обліку, розрахунку сум (єдиного) податку, зменшену кількість звітів та простоту їх заповнення.

Потрібно зауважити, що впровадження, розвиток та вдосконалення спрощеної системи оподаткування є одним із напрямів інтеграції України до Європейського Союзу. Саме ці фактори і зумовлюють необхідність вивчення даного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Спрощену систему оподаткування вивчали відомі вітчизняні науковці, серед яких: Г.М. Білецька, В.А. Ілляшенко, І.С. Ковова, А.І. Крисоватий, С.І. Логвіновська, Л.Ю. Марченко, В.О. Орлова, Л.І. Чубарева та ін., які зробили вагомий внесок у розвиток вітчизняної системи оподаткування в цілому та розбудову єдиного податку зокрема. Однак існує необхідність вивчення даного питання у зв'язку з подальшим розвитком даної системи оподаткування.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Загалом у наукових працях акцентується увага на ставках єдиного податку, його платниках, однак існує фактор постійного державного регулювання, тому здійснення цього дослідження буде сприяти оновленню теоретичного та практичного складників обліку та звітності за спрощеної системи оподаткування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спрощена система оподаткування застосовується в порядку, встановленому Податковим кодексом України, з 1 січня 2012 р. При цьому перехід на спрощену систему оподаткування фізичних осіб – підприємців є добровільним.

Спрощена система оподаткування дає можливість започаткувати власну справу без додаткової спеціальної економічної та бухгалтерської освіти. Привабливість системи для суб'єктів малого бізнесу зумовлена передусім спрощенням системи адміністрування і зменшенням небезпеки несвідомого порушення чинних правил [8].

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, установлених пунктом 297.1 статті 297 Податкового кодексу України, на сплату єдиного податку на визначених умовах з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [4].

Єдиний податок замінює собою:

- податок на прибуток;
- ПДФО (у частині госпдіяльності);

- ПДВ (окрім імпорту і спрощенців III–IV груп – платників ПДВ);
- земельний податок (у частині госпдіяльності);

- збір за здійснення деяких видів підприємницької діяльності;

- збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

Суб'єктам господарювання з урахуванням обмежень на застосування спрощеної системи доведеться платити:

- акцизний податок;
- збір за першу реєстрацію транспортних засобів;
- екологічний податок;
- плату за користування радіочастотним ресурсом;
- плату за спецвикористання води;
- збір за спецвикористання лісових ресурсів;
- мито;
- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- збір за місця для паркування авто.

Для того щоб фізичні особи – підприємці змогли визначитись і знайти своє місце у спрощеній системі оподаткування, вони мають звернути увагу передусім на ті основні критерії, які безпосередньо впливають на вибір групи та ставки єдиного податку. До них належать:

- види діяльності;
- обсяг доходу за попередній календарний рік;
- кількість працюючих.

Відповідно до даних критеріїв, суб'єкти господарювання можуть самостійно обрати спрощену систему оподаткування та зареєструватися платниками єдиного податку.

01 січня 2015 р. було ухвалено Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 № 71. Передусім відбулося скорочення кількості груп платників єдиного податку – до чотирьох. До першої групи віднесено фізичних осіб підприємців, які займаються торгівлею на ринках та наданням побутових послуг населенню. При цьому перелік побутових послуг чітко визначено нормами Податкового кодексу, що усуває можливість виникнення протиріч між контролюючими органами та платниками єдиного податку першої групи. Режим оподаткування платників єдиного податку першої групи є найбільш сприятливим, проте коло платників податків, які можуть скористатися такими привілеями, суттєво обмежується вимогами ПКУ. Такі обмеження є обґрунтованими, оскільки вони попереджають використання платників єдиного податку першої групи у схемах оптимізації податків, фактично режим першої групи працює виключно на стимулювання малого бізнесу та самозайнятості населення.

Також згідно з вищезазначеним Законом, відбулися зміни у справлянні єдиного податку:

- збільшено максимальний розмір доходу, який дає змогу перебувати на спрощеній системі оподаткування;
- зменшено ставки єдиного податку [3].

Спрощена система оподаткування передбачає чотири групи платників єдиного податку. Платників кожної групи охарактеризовано в табл. 1.

Ураховуючи зміни в законодавчих документах від 01 січня 2016 р., фізичні особи – підприємці, які знаходяться на спрощеній системі

Таблиця 1

Групи платників єдиного податку

Група платників єдиного податку	Суб'єкти господарювання
I група	До цієї групи належать виключно фізичні особи – підприємці: <ul style="list-style-type: none"> • які не використовують працю найманих осіб; • які здійснюють виключно роздрібний продаж товарів із торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність із надання побутових послуг населенню; • обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 300 тис. грн.
II група	До цієї групи також належать лише фізичні особи – підприємці: <ul style="list-style-type: none"> • які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають із ними в трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб; • обсяг їхнього доходу не перевищує 1,5 млн. грн. До II групи платників єдиного податку не належать фізичні особи – підприємці, які: <ul style="list-style-type: none"> • надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна; • здійснюють діяльність щодо виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів із дорогоцінних металів та каміння та напівдорогоцінного каміння.
III група	До цієї групи належать як фізичні особи – підприємці, так і юридичні особи, в яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 20 млн. грн. При цьому обмеження щодо використання праці фізичних осіб для набуття права бути платником єдиного податку III групи не встановлено.
IV група	До цієї групи належать сільськогосподарські товаровиробники, в яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%. Платниками єдиного податку IV групи є виключно юридичні особи, тому вона не є предметом висвітлення цього посібника.

Джерело: розроблено на основі [5]

оподаткування, мають право бути платниками третьої групи за граничного обсягу доходу за рік від здійснення підприємницької діяльності, що не перевищує 5 млн. грн.

Тобто з 01 січня 2016 р. суб'єкти господарювання – фізичні особи, обсяг доходу яких у 2015 р. перевищив 5 млн. грн., утратили право перебувати на спрощеній системі оподаткування, оскільки такі платники не відповідають вимогам, установленим главою 1 «Спрощена система оподаткування, обліку та звітності» розділу XIV Податкового кодексу України щодо застосування спрощеної системи оподаткування.

Таким чином, указана категорія фізичних осіб – підприємців із 01 січня 2016 р. зобов'язана перейти на сплату інших податків і зборів, визначених ПКУ. Окрім того, змінилися деякі ставки податку (табл. 2).

Згідно з даними табл. 2, зазначаємо, що для I і II групи платників єдиного податку ставки не зміняться. Однак щодо III групи платників єдиного податку відбувається поступове приведення їх до форми загального оподаткування. Для платників IV групи ставки податку зросли залежно від виду об'єкта оподаткування.

Щодо податкової звітності, то для підприємців I і II груп звітний період становить календарний рік (згідно з п. 296.2 ст. 296 ПКУ). За річного звітного періоду податкова декларація платника єдиного податку має бути подана протягом 60 календарних днів, що є наступними за останнім календарним днем звітного (податкового) року. IV група платників надає декларацію не пізніше 20 лютого поточного року [7].

Аналізуючи зміни в Податковому кодексі щодо спрощеної системи оподаткування, потрібно зазначити, що спрощена система оподаткування в загальному є одним із факторів

сприяння розвитку малого підприємництва, адже за її впровадження скасовується низка податків, що зменшує податковий тягар. Однак законодавча база регулювання даного питання є недосконалою та нестійкою, тому цей факт спричиняє низку проблем:

- складності адаптування платників до нових вимог сплати податків через мінливість у законодавстві;

- невпевненість суб'єктів господарювання в майбутніх витратах;

- часті зміни в податкових документах;

- відсутність чіткої схеми сплати, нарахування та подання звітності за впровадження змін у нормативах.

Для подолання цих проблем потрібне вжиття таких основних заходів:

- уніфікація всіх податків, які на даний час сплачують «спрощенці», задля більшого спрощення процесу розрахунку сум;

- заміна всіх форм звітності, які змушений заповнювати та подавати контролюючим органам суб'єкт малого підприємництва на єдиному податку, однією універсальною формою звіту з періодом подачі не частіше раз у квартал;

- створення консультаційних центрів для суб'єктів малого підприємництва щодо питань створення документального оформлення, особливостей діяльності на спрощеній системі, порядку заповнення та подання звітності тощо.

Реалізація даних проектів значно полегшить діяльність суб'єктів господарювання, а також сприятиме стимулюванню створення нових. Таким чином, буде досягнуто і загальне підвищення ефективності діяльності економіки країни.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, доцільно зазначити, що під час розробки нової податкової реформи враховані інтереси найбільш чутливих до нововведень суб'єктів госпо-

Таблиця 2

Ставки єдиного податку

Група платників єдиного податку	2015 р.	2016 р.
I група	10% від мінімальної заробітної плати на 01 січня	10% від мінімальної заробітної плати на 01 січня
II група	20% від мінімальної заробітної плати на 01 січня	20% від мінімальної заробітної плати на 01 січня
III група	2% + ПДВ або 4%	3% + ПДВ або 5%
IV група	<ul style="list-style-type: none"> • для ріллі, сіножатей і пасовищ – 0,45; • для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,27; • для багаторічних нас. – 0,27; • для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,09; • для земель водного фонду – 1,35; • для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності с.-г. товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виращуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди, – 3,0. 	<ul style="list-style-type: none"> • для ріллі, сіножатей і пасовищ – 0,81; • для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,49; • для багаторічних нас. – 0,49; • для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,16; • для земель водного фонду – 2,43; • для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності с.-г. товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виращуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди, – 5,4.

Джерело: розроблено на основі [6]

дарювання, а саме фізичних осіб – підприємців I та II груп. Щодо нововведень для інших груп платників єдиного податку, варто зазначити підготовку до їх поступового переходу в рамках загальної системи оподаткування. Однак, на нашу думку, загальна лібералізація податкової системи має привести всю систему оподаткування до певного спрощення як із точки зору адміністрування податків, так і ведення обліку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності» від 04.11.2011 № 4014-17.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення деяких податкових норм» від 24.05.2012 № 4834-VI.
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12. 2014 № 71-VIII.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 14.
5. Гомон М.В. Спрощена система оподаткування малого підприємництва / М.В. Гомон // Управління розвитком. – 2014. – № 8. – С. 13–15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_8_7.
6. Ковова І. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності й перспективи її реформування в рамках податкової реформи 2016 року / І. Ковова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 11. – С. 31–36.
7. Колесник Н.В. Особливості функціонування спрощеної системи оподаткування в Україні в сучасних умовах / Н.В. Колесник // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2016. – № 1. – С. 106–109 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2016_1_21.
8. Нейков С. Спрощена система оподаткування, бухгалтерського обліку і звітності для малих підприємств / С. Нейков // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2014. – № 3. – С. 49–55 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/есмебі_2014_3_9.